

***Białoszewski nieosobny* – nowa wystawa w Muzeum Woli otworzy się w 100. rocznicę urodzin artysty**

Muzeum Woli, 30.06–11.12.2022

Ludmiła Murawska i Miron Białoszewski w tramwaju, fot. Marek Piasecki, 1959,
J. Turowicz-Piasecki / Fundacja Archeologia Fotografii

Mironowi Białoszewskiemu poświęcono wiele książek, prac naukowych, projektów artystycznych czy filmów. Wystawa w Muzeum Woli pokazuje jego życie i twórczość w nowy sposób. Opowiada o sieci artystycznych inspiracji i relacjach Białoszewskiego z innymi twórcami działającymi w Warszawie lat 40., 50. i 60. Ich sylwetki przedstawia wystawa „Białoszewski nieosobny”, która zostanie otwarta 30 czerwca 2022 roku.

W setną rocznicę urodzin Mirona Białoszewskiego w Muzeum Woli otworzy się wystawa „Białoszewski nieosobny”. To próba nowego spojrzenia na życie i twórczość Białoszewskiego przez pryzmat artystycznych i prywatnych relacji między artystami w środowisku teatru niezależnego funkcjonującego w Warszawie i okolicach w latach 40., 50. i na początku 60. XX wieku. Ponad dwie dekady działań Mirona w teatrze okupacyjnym, Teatrze na Tarczyńskiej i wreszcie w Teatrze Osobnym zostały w Muzeum Woli opowiedziane poprzez postaci współtwórców sztuk i przyjaciół, dziś w dużej mierze zapomnianych artystów: Bogusława **Choińskiego**, Stanisława Swena **Czachorowskiego**, Ludwika **Heringa**, Ludmiły **Murawskiej**, Leszka **Solińskiego**, Lecha Emfazego **Stefańskiego** i innych. Na wystawie zaprezentowano rękopisy utworów i programów teatralnych, plakaty, projekty i szkice, elementy scenografii, kostiumy i rekwizyty, wycinki prasowe, a także wybór unikalnych fotografii. Składają się na obraz niezależnego środowiska twórczego o ogromnej sile oddziaływania.

Teatr niezależny

Białoszewski w latach 40.-60. XX w. był blisko związany z grupami performatywnymi działającymi w Warszawie i okolicy. Początki jego twórczości to teatr okupacyjny zapoczątkowany przez Stanisława Swena Czachorowskiego, następnie działał w grupach spotykających się tuż po wojnie w Kobyłce (u Stanisława Swena Czachorowskiego) i Zielonce (u Bogusława Choińskiego). W latach 50. Białoszewski współtworzył **Teatr na Tarczyńskiej**, założony z inicjatywy Lecha Emfazego Stefańskiego. I choć w bramie przy Tarczyńskiej „panowały nastroje starej, czynszowej kamienicy pachnącej praniem, stęchlizną”, teatr szybko stał się miejscem modnym. Wśród widowni, czasem aż stuosobowej, można było spotkać Krzysztofa Komedę, Juliana Przybosia, Henryka Stażewskiego. Prasa zagraniczna postrzegała grupę jako polskich surrealistów, futurystów albo bitników. Teatr powstawał oddolnie, metodą chałupniczą, wejście nie było biletowane, rozdawano zaproszenia. Grupa, na przekór powojennej biedzie i opresji politycznej, działając na obrzeżach kultury oficjalnej, robiła „COŚ bez cenzury, miejsca, pieniędzy” (Ludmiła Murawska). Tworzono z tego, co pod ręką: kartonów, szmat, pudełek, skrzynek, desek do prasowania, tac znalezionych na śmietniku. Samodzielnie robione programy teatralne, lalki, własnoręcznie barwione materiały – tak powstawała nisza swobody twórczej w czasach socrealizmu.

Po rozpadzie grupy Białoszewski wraz z Ludwikiem Heringiem i Ludmiłą Murawską stworzył **Teatr Osobny** we własnym mieszkaniu na placu Dąbrowskiego, gdzie mieszkał z malarzem Leszkiem Solińskim. Teatr Osobny funkcjonował w latach 1958-63.

Miron w sieciach relacji

Do Białoszewskiego przyłgnęło określenie „poeta osobny”, ale jego twórczość zawsze wyrastała z „potrzeby wspólnoty, istnienia poprzez ludzi, w ludziach, z ludzi czerpania” (Hanna Kirchner). Miron żył i tworzył w gęstej sieci artystycznych inspiracji i bliskich relacji. Nieprofesjonalne, alternatywne grupy twórcze i biografie ich uczestniczek i uczestników układają się w portret Białoszewskiego nieosobnego. Wiele z tych artystek i artystów niesłusznie pozostaje do dziś w cieniu Mirona, a wystawa w Muzeum Woli chce przywrócić te nietuzinkowe postaci pamięci Warszawiaków i Warszawianek.

Realia powojennej Warszawy

Artyści tworzyli w czasach okupacji, a potem stalinizmu, w epoce doktryny socrealistycznej. W czasach skrajnej biedy, głodu, inwigilacji, w zniszczonych, zimnych prywatnych mieszkaniach lub przeludnionych lokalach z przydziału. Miejsca te stanowiły enklawy wolności i twórczych praktyk na obrzeżach oficjalnej kultury. Układają się one w historię (pod)warszawskich nisz: prywatnych mieszkań przekształcanych w teatry i galerie sztuki, powojennego miasta widzianego oczami grup i tożsamości mniejszościowych, które reprezentowali artyści współpracujący z Białoszewskim i on sam.

Kuratorki Agnieszka Karpowicz i Magdalena Staroszczyk o wystawie „Białoszewski nieosobny”

Wystawa opowiada o mniej znanym, wczesnym, okupacyjnym i kobyłeckim okresie twórczości Białoszewskiego. Poeta jest przedstawiany w oryginalny sposób - poprzez to, jak postrzegali go przyjaciele i współtwórcy teatrów, a także poprzez ukazanie wzajemnych przenikań artystycznych. Białoszewski został ukazany jako jeden z członków powojennych niezależnych grup twórczych, a nie postać centralna i „osobna” – podkreśla Agnieszka Karpowicz. – Otwieramy wystawę w momencie szczególnym – w dniu stulecia urodzin Białoszewskiego. Będzie jej towarzyszył bogaty program wydarzeń kulturalnych: wykładów, performansów, instalacji artystycznych, dyskusji, warsztatów i spacerów, podczas których napiszemy na nowo historię alternatywnych grup artystycznych powojennej Warszawy. Zwracamy uwagę na rolę i perspektywę mniejszości religijnych, seksualnych, etnicznych w kształtowaniu twórczej historii miasta – dodaje kuratorka.

Dzięki obiektom z prywatnych zbiorów, które prezentowane są na wystawie, jeszcze mocniej wybrzmiewa opowieść o niezależności jej bohaterek i bohaterów – zwraca uwagę Magdalena Staroszczyk. – Prezentujemy intrygujące pamiątki, np. tablicę do wywoływania duchów Mirona Białoszewskiego, jak i nieznaną dotąd szerokiej publiczności prace Ludmiły Murawskiej czy eksperymentalną twórczość wizualną Bogusława Choińskiego. Obiektom towarzyszą nagrania dźwiękowe – opowieści i utwory artystów oraz wspomnienia ich bliskich i przyjaciół. Niespodzianką jest też film pokazujący wyprawdzkę Białoszewskiego z placu Dąbrowskiego.

Dziś niekoniecznie pamiętamy, że Teatr na Tarczyńskiej był kolorowy i nie brakowało w nim muzyki – dodaje Staroszczyk. – Przypominają o tym prezentowane na wystawie barwne lalki i kostiumy tworzone przez Lecha Emfazego Stefańskiego oraz interesujące szkice scenograficzne, a także zapis nutowy kompozycji Stanisława Prószyńskiego do przedstawień.

Program towarzyszący i edukacyjny, który Muzeum Woli organizuje we współpracy z **Fundacją im. Mirona Białoszewskiego**, będzie obejmował:

- **wykłady, dyskusje, spacery;**
- **wieczory opowieści:** spotkania z przyjaciółmi Mirona Białoszewskiego – opowieści o eksponatach z archiwów domowych;
- cykl sześciu wykładów dla młodzieży szkolnej i nauczycieli **„Jak uczyć (się) o Pamiętniku z powstania warszawskiego”** (utwór ten przybliży również sylwetki i losy wielu twórców, o których opowiada wystawa). Wykłady poprowadzą: Tadeusz i Anna Sobolewscy, Maciej Byliniak, Agnieszka Karpowicz, Igor Piotrowski, Adam Poprawa;
- **działania performatywne**, m.in. w wykonaniu Marii Stokłosy;
- **lekcje muzealne** poświęcone Białoszewskiemu i innym twórcom oraz rodzinne oprowadzania;
- **oprowadzania kuratorskie.**

W Muzeum Woli powstanie również **pomnik dźwiękowy Białoszewskiego**. Instalacja dźwiękowa stworzona przez **Wojciecha Bąkowskiego** będzie nawiązywać do nagrań Białoszewskiego i jego eksperymentów dźwiękowych. Pomnik będzie prezentowany przez cały czas trwania wystawy w odrębnej przestrzeni.

Wystawa „Białoszewski nieosobny” potrwa od 30 czerwca do 11 grudnia w Muzeum Woli przy ul. Srebrnej 12. Muzeum jest czynne we wtorek, środę, piątek i niedzielę w godzinach od 11:00 do 18:00, a w czwartek i sobotę od 11:00 do 20:00. Bilety: 7/5 zł, w czwartki wstęp bezpłatny.

zespół kuratorski
Agnieszka Karpowicz
Magdalena Staroszczyk

konsultacje
Agnieszka Czerniak
Igor Piotrowski

projekt wystawy
Marcin Kwietowicz

współpraca autorska
Maciej Toszek

projekt graficzny
Maciej Chodziński

redakcja
Urszula Drabińska

produkcja
Katarzyna Jolanta Górka

program towarzyszący i edukacyjny
Agnieszka Czerniak
Konrad Schiller
Magdalena Staroszczyk
Katarzyna Żukowska
Fundacja im. Mirona Białoszewskiego

promocja
Julia Borowska
Matylda Dobrowolska
Anna Ładna
Aleksandra Migacz
Milena Soporowska

projekt plakatu
Joanna Bębenek

Organizator:

Patroni medialni:

Więcej informacji:

www.muzeumwoli.pl

www.muzeumwarszawy.pl/dla-mediow

Jeśli są Państwo zainteresowani oprowadzaniem po wystawie lub potrzebują dodatkowych materiałów, prosimy o kontakt:

Aleksandra Migacz

Muzeum Warszawy

+48 22 277 43 45

aleksandra.migacz@muzeumwarszawy.pl